

โครงการพลิกวิกฤต COVID-19 สู่การสร้างเศรษฐกิจจาก OTOP สมุนไพรในชุมชนอย่างยั่งยืน

๑. หลักการและเหตุผล

วิกฤตการณ์ COVID -19 กระทบโดยตรงต่อกลไกการเคลื่อนตัวทางเศรษฐกิจของไทย ทั้งภาคการผลิต การบริการและการส่งออกไม่สามารถขับเคลื่อนได้ วิกฤตที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวงกว้างโดยเฉพาะการจ้างงาน การประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร รวมถึงการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการที่มีผลต่อการจ้างงานในภาพรวมของประเทศ จำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเข้มแข็งของประเทศจากภายในและช่วยให้มีความสามารถในการต้านทานผลกระทบจากวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุกรรมพืชที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะพืชสมุนไพร ซึ่งมีจำนวนมากและคนไทยรู้จักนำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ทางการประกอบอาหาร เครื่องสำอาง และยารักษาโรคมามากมายตั้งแต่อดีตกาลแต่ปัจจุบันพืชสมุนไพรหลายชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว บางชนิดมีปริมาณน้อยลง ประกอบกับประชาชนทั่วไปได้หันมาสนใจใช้ยาสมุนไพรกันมากยิ่งขึ้น รวมถึงปัจจุบันทั่วโลกมีการนำสมุนไพรมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในรูปแบบยาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องสำอาง ธุรกิจสัตว์ ปุ๋ยและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดต่าง ๆ ที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากพืชสมุนไพรตามภูมิปัญญาดั้งเดิมและพืชสมุนไพรพื้นถิ่น มาสร้างอัตลักษณ์ เพื่อรองรับการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ ตามที่รัฐบาลได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้สมุนไพร ในด้านต่าง ๆ และมีนโยบายในการพัฒนาสมุนไพรเป็นยาในบัญชียาหลักแห่งชาติและเป็นหลักประกันสุขภาพทั้งในระดับประเทศ และระดับสากล รวมทั้งส่งเสริมการใช้ทดแทนยาแผนปัจจุบัน นอกจากนี้รัฐบาลยังได้จัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เพื่อเป็นการวางยุทธศาสตร์ และแผนงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุมการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การเพาะปลูกไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรออกจำหน่าย แต่ยังไม่มีความต่อเนื่อง เพื่อให้มีการดำเนินงานแบบพุ่งเป้าและมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน จึงได้คัดเลือกสมุนไพรที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านการผลิต และการนำไปพัฒนาใช้ประโยชน์ในการเป็นวัตถุดิบส่งออก ยารักษาโรค ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จำนวน ๔ ชนิด เป็นสมุนไพร Products Champion ได้แก่ ขมิ้นชัน กระชายดำ บัวบก และไพล และยังมีการจัดทำมาตรฐานสารสกัดพืชสมุนไพร รองรับอย่างต่อเนื่อง เช่น มาตรฐานสารสกัดขมิ้นชัน ไพล กระชายดำ ฟ้าทะลายโจร กวาวเครือขาว ว่านหางจระเข้ บัวบก กระเจี๊ยบแดง ชิง กฤษณา มะขามป้อม เป็นต้น เพื่อการพัฒนา เป็นพืชเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้ประเทศ จากภูมิปัญญาที่ได้รับการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความก้าวไกลสู่สากล

หากแต่ ณ ห้วงเวลาที่ประเทศไทยและทั่วโลกมีปัญหาจากภาวะโรคระบาด สมุนไพรไทย ภูมิปัญญาไทย วิถีไทย มีความสำคัญมาก แต่ต้องยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืน สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับประชาชนคนไทย โดยนำจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรมอันดีงาม ภูมิปัญญาไทย องค์ความรู้เรื่องสมุนไพรไทย การใช้ยาสมุนไพร เพื่อการพึ่งตนเองในการดูแลสุขภาพ โดยให้ความสำคัญ ตั้งแต่การปลูกป่าสมุนไพรแบบวนเกษตร ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรสมุนไพรแบบเกษตรกรรมยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือให้เกษตรกรสมุนไพรไทยสามารถจัดการแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน พัฒนารูปแบบการบรรจุภัณฑ์ ให้ทันสมัย มีการรับรองมาตรฐานโดยการช่วยเหลือของภาครัฐ ในระยะเริ่มต้น เนื่องจากการตรวจทางห้องปฏิบัติการ มีราคาสูง แต่ต้องดำเนินการ เนื่องจากหากให้สามารถส่งออกวัตถุดิบสมุนไพร วัตถุดิบที่ผ่านการแปรรูป และสารสกัดจากสมุนไพรที่สามารถส่งออกได้โดยเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันในชุมชน นอกจากนั้นต้องให้การฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาสารสกัด

และผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่น รวมถึงต้องอาศัยเยาวชนรุ่นใหม่ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนการดำเนิการตลาด ตั้งแต่การใช้ดิจิทัลออนไลน์ ซึ่งภาครัฐต้องให้การสนับสนุนให้สามารถทำการตลาดจากชุมชนสู่ตลาดโลกได้ สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ กันทั่วหน้า จากการพัฒนาและยกระดับเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร รวมถึงผู้ประกอบการ ให้มีความรู้ ความสามารถ นำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจ ตั้งแต่ด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาสารสกัด คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การตลาด การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบตามกฎหมายของสังคม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ต่อยอดการดำเนินธุรกิจในเชิงพาณิชย์ และเป็นการส่งเสริมแนวทางและทิศทางของสินค้าที่ตรงกับความต้องการของตลาด อันเป็นการสร้างโอกาสและรายได้ จากสมุนไพรไทยในชุมชนที่เพิ่มขึ้น เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทยต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ รองรับสถานการณ์ COVID-19 รวมทั้งหลังสถานการณ์ COVID-19
๒. เพื่อส่งเสริมพัฒนา กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ให้มีความรู้ ในการปลูกสมุนไพรวนเกษตร เกษตรกรรมยั่งยืนให้มีคุณภาพมาตรฐาน ก่อให้เกิดรายได้จากเดิม และมีความยั่งยืนในชุมชน
๓. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรและสารสกัดให้มีมาตรฐานสามารถส่งออกต่างประเทศได้
๔. เพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ในการคืนถิ่นของคนรุ่นใหม่ และเป็นกำลังคนยุคใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาคการเกษตรสมุนไพรมืออาชีพ
๕. เพื่อส่งเสริม พัฒนาผู้ประกอบการเดิมที่มีสินค้าจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร OTOP แต่ขาดความชำนาญในการพัฒนาและขยายสู่ตลาดสากล
๖. เพื่อส่งเสริมให้ความรู้ผู้ประกอบการในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการพัฒนาสารสกัด และผลิตภัณฑ์ ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก
๗. เพื่อส่งเสริมพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ฉลากสินค้า ผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่ม
๘. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการนำผลิตภัณฑ์สมุนไพร OTOP เข้าสู่ระบบการตลาดแบบดิจิทัลออนไลน์ เชื่อมโยงกับ E-commerce ที่สามารถแข่งขัน ทั้งในและต่างประเทศได้

๓. ความสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของ พ.ร.ก.

๓.๑ ความสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของ พ.ร.ก./วัตถุประสงค์ของแผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสังคมภายใต้พ.ร.ก.

รักษาแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในช่วง ๒ ปี : ปลูกวัตถุดิบสมุนไพรแบบเกษตรยั่งยืน สามารถขยายวัตถุดิบสมุนไพรที่ใช้ในการส่งเสริม ป้องกันโรค เช่น ชิง พลูควา พื้ททะเลจร ขายให้กับผู้ประกอบการในประเทศ บ่อนสุโรงงาน GMP ทั้งภาครัฐและเอกชน และส่งออกต่างประเทศ, สามารถขยายสารสกัดสมุนไพรให้กับผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ ลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

๓.๒ ความสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของแผนงานภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมฯ

แผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน ผ่านการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ โดยการส่งเสริมตลาดสำหรับผลผลิต และผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวหรือภาคบริการอื่นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การจัดหาปัจจัยการผลิตและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งการสร้างการเข้าถึงช่องทางการตลาด พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานคุณภาพและมูลค่าเพิ่มของสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและชุมชน

กระตุ้น เศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้

๑. พัฒนาสินค้าและบริการของชุมชน
๒. พัฒนาการตลาดและสิ่งอำนวยความสะดวก
๓. ส่งเสริมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน
๔. เกิดการฟื้นฟูและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

๔. วิธีการดำเนินการ

๔.๑ ขออนุมัติโครงการและงบประมาณ

๔.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน/ประชุม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

๔.๓ ประชุมคณะทำงานเพื่อจัดเตรียมการอบรมเครือข่ายเกษตรกร

๔.๔ อบรมเครือข่ายเกษตรกร เกี่ยวกับการปลูก การแปรรูปวัตถุดิบ และเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้สมุนไพรแปรรูปที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการสร้างงาน สร้างอาชีพ จากสมุนไพรแปรรูปเบื้องต้น (เช่น การอบ การตากแห้ง เป็นต้น) ทั้งออฟไลน์และออนไลน์

๔.๕ ผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิกและอื่นๆ

๔.๖ ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรการปลูกสมุนไพรพืชเศรษฐกิจในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกพืช ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

๔.๗ ตรวจวิเคราะห์คุณภาพวัตถุดิบ สารสกัด และผลิตภัณฑ์สมุนไพร และออกใบ Certificate of Analysis (COA) รองรับมาตรฐานวัตถุดิบสมุนไพรจากแหล่งปลูกที่มีคุณภาพ ป้อนสู่โรงงานมาตรฐาน GMP และเพื่อจำหน่ายทั้งในและส่งออกต่างประเทศได้

๔.๘ พัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์/ฉลากให้ทันสมัย รองรับตลาดทั้งในประเทศ และตลาดสากล

๔.๙ ประชุมคณะทำงานเพื่อจัดเตรียมการอบรมผู้ประกอบการ

๔.๑๐ อบรมผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการสกัดและนวัตกรรมใหม่ ที่แข่งขันได้ในตลาดโลก (เช่น ชิง, ขมิ้นชัน เป็นต้น) ทั้งออฟไลน์และออนไลน์

๔.๑๑ ผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิกและอื่นๆ

๔.๑๒ ประชุมคณะทำงานเพื่อจัดเตรียมการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์

๔.๑๓ อบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สินค้าแปรรูป และกระบวนการสกัดให้มีคุณภาพ สามารถส่งออกได้ ประกอบด้วยเกษตรกร ๑๐ ชุมชน ชุมชนละ ๕ รายรวมเป็น ๕๐ ราย และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่แล้ว ซึ่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก คัดเลือกจากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้ว และคัดเลือกที่มีศักยภาพ จำนวน ๑๕๐ ราย เพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งออฟไลน์และออนไลน์

๔.๑๔ ผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิกและอื่นๆ

๔.๑๕ ประชุมคณะทำงานเพื่อจัดเตรียมการอบรมพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร

๔.๑๖ อบรมพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร ผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพในชุมชน และร่วมกิจกรรม business matching ระหว่างโรงพยาบาล/โรงงานแปรรูป GMP กับเกษตรกรประกอบด้วย เกษตรกร ๑๐ ชุมชน ชุมชนละ ๕ รายรวมเป็น ๕๐ รายและโรงพยาบาล/โรงงานแปรรูป GMP ๕๐ ราย รวมทั้งสิ้น ๑๐๐ ราย ทั้งออฟไลน์และออนไลน์

๔.๑๗ ประชุมคณะทำงานเพื่อจัดเตรียมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ระดมความคิดและคัดเลือกผู้ประกอบการ

๔.๑๘ อบรมเชิงปฏิบัติการ ระดมความคิดจากผู้ประกอบการ และคัดเลือกผู้ประกอบการ เพื่อยกระดับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ให้มีมาตรฐาน เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ (ทั้งออฟไลน์และออนไลน์)

๔.๑๙ ผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิกและอื่นๆ

๔.๒๐ จัดทำแผนปรับปรุงผู้ประกอบการที่ผ่านการคัดเลือก

๔.๒๑ การติดตามประเมินผล

๕. ระยะเวลาในการดำเนินการ

มีนาคม ๒๕๖๔ – กันยายน ๒๕๖๔

๖. สถานที่

เมืองสมุนไพรและเมืองที่ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน และดำเนินการร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) (เชียงราย ฉะเชิงเทรา ชลบุรี อุทัยธานี อุดรดิตถ์ นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครพนม ชุมพร และพัทลุง) และ ๕ ภูมิภาคทั่วประเทศ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

๗. แผนการดำเนินการ

กิจกรรม/ขั้นตอน	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔						
		มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. อบรมเชิงปฏิบัติการการปลูก การแปรรูปวัตถุดิบและเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้สมุนไพรแปรรูปที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการ สร้างงาน สร้างอาชีพ จากสมุนไพรแปรรูปเบื้องต้น (เช่น การอบ การตากแห้ง การสกัดอย่างง่าย เป็นต้น)	๕๒๑,๓๐๐		↔					
๒. ส่งเสริมเกษตรกรปลูกสมุนไพรวนเกษตร รองรับการสร้างงาน สร้างอาชีพ ในชุมชน	๒,๕๐๐,๐๐๐	←						→
๓. จัดทำ Certificate of Analysis (COA) เกษตรอินทรีย์มาตรฐานสากล รองรับมาตรฐานวัตถุดิบสมุนไพรจากแหล่งปลูกที่มีคุณภาพ เพื่อการส่งออก และป้อนสู่โรงงานมาตรฐาน GMP	๒,๐๐๐,๐๐๐	←						→
๔. พัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์/ฉลากให้ทันสมัยรองรับตลาดสากล และตลาดในประเทศ	๑,๒๕๐,๐๐๐	←						→
๕. สนับสนุนผู้ประกอบการให้คำแนะนำการพัฒนาสินค้าแปรรูป และกระบวนการสกัดให้มีคุณภาพ สามารถส่งออกได้ (เช่น มะระขึ้นก Nano Encapsulation, สับปะรด Ceramide เป็นต้น)	๕๙๘,๐๐๐					↔		
๖. อบรมผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีการสกัดและนวัตกรรมใหม่ ที่แข่งขันได้ในตลาดโลก (เช่น ชิง, ขมิ้นชัน เป็นต้น)	๓๕๖,๕๐๐			↔				
๗. จัดอบรมพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพในชุมชน และร่วมกิจกรรม business matching ผู้ประกอบการและเกษตรกร	๓๔๗,๐๐๐			↔				

กิจกรรม/ขั้นตอน	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔						
		มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๘. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ระดมความคิดจาก ผู้ประกอบการและคัดเลือกผู้ประกอบการ	๒๔๘,๓๐๐						↔	
๙. จัดทำแผนปรับปรุงผู้ประกอบการที่ผ่านการคัดเลือก	๑๐๐,๐๐๐						↔	
รวม	๘,๓๒๑,๑๐๐							

๘. งบประมาณ

วงเงิน ๘,๓๒๑,๑๐๐ บาท (แปดล้านสามแสนสองหมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน)

กิจกรรม/รายการค่าใช้จ่าย	งบประมาณ
กิจกรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต แปรรูปสมุนไพรตามความต้องการของตลาดทั้งในและ ต่างประเทศ	๕,๐๒๑,๓๐๐
๑. ส่งเสริมการแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรคุณภาพ ผ่านโรงงานแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรในโรงพยาบาลที่มี โรงงานผลิตยาสมุนไพร GMP และกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	๕๒๑,๓๐๐
๑.๑ อบรมเชิงปฏิบัติการการปลูก การแปรรูปวัตถุดิบ และเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ สมุนไพรแปรรูปที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการสร้างงาน สร้างอาชีพ จากสมุนไพรแปรรูปเบื้องต้น (เช่น การอบ การตากแห้ง การสกัดอย่างง่าย เป็นต้น)	๕๒๑,๓๐๐
ค่าตอบแทนวิทยากร (๒ คน x ๖ ชั่วโมง x ๑,๒๐๐ บาท x ๑๐ ชุมชน)	๑๔๔,๐๐๐
ค่าพาหนะเดินทาง (ไป-กลับ) (๔ คน x ๒,๐๐๐ บาท x ๑๐ ชุมชน)	๘๐,๐๐๐
ค่าเช่าเหมารถตู้ (๑,๘๐๐ บาท x ๒ วัน x ๑๐ ชุมชน)	๓๖,๐๐๐
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (๑,๕๐๐ บาท x ๑๐ ชุมชน)	๑๕,๐๐๐
ค่าที่พัก (๔ คน x ๗๕๐ บาท x ๑๐ ชุมชน)	๓๐,๐๐๐
ค่าอาหาร (๕๔ คน x ๑๒๐ บาท x ๒ มื้อ x ๑๐ ชุมชน)	๑๒๙,๖๐๐
ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (๕๔ คน x ๓๕ บาท x ๓ มื้อ x ๑๐ ชุมชน)	๕๖,๗๐๐
ค่าพาหนะ(รถแท็กซี่) (๔ คน x ๕๐๐ บาท x ๑๐ ชุมชน)	๒๐,๐๐๐
ค่าเอกสาร คู่มือ ค่าวัสดุอุปกรณ์ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น	๑๐,๐๐๐
๒. ส่งเสริมเกษตรกรปลูกสมุนไพรวนเกษตร รองรับการสร้างงาน สร้างอาชีพ ในชุมชน (๑๐ ชุมชนทั่ว ประเทศ (เชียงราย ฉะเชิงเทรา ชลบุรี อุทัยธานี อุดรดิตถ์ นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครพนม ชุมพร และพัทลุง) (๑๐ ชุมชน x ๕๐ คน x ๕,๐๐๐ บาท)	๒,๕๐๐,๐๐๐
- เมล็ดพันธุ์และกล้าพันธุ์สมุนไพร	
ต้นฟ้าทะลายโจร (ถุงละ ๑๕ บาท x ๓๒ ต้น x ๕๐๐ ราย)	๒๔๐,๐๐๐
ต้นกล้าพลูคาว (ถุงละ ๑๕ บาท x ๓๒ ต้น x ๕๐๐ ราย)	๒๔๐,๐๐๐
เหง้าพันธุ์โพล (กิโลกรัมละ ๒๕ บาท x ๓๒ กิโลกรัม x ๕๐๐ ราย)	๔๐๐,๐๐๐
เหง้าพันธุ์กระชายดำ (กิโลกรัมละ ๑๓๕ บาท x ๑๐ กิโลกรัม x ๕๐๐ ราย)	๖๗๕,๐๐๐
เหง้าพันธุ์ขมิ้นชัน (กิโลกรัมละ ๒๕ บาท x ๓๒ กิโลกรัม x ๕๐๐ ราย)	๔๐๐,๐๐๐
เหง้าพันธุ์ขิง (กิโลกรัมละ ๓๔ บาท x ๓๒ กิโลกรัม x ๕๐๐ ราย)	๕๔๔,๐๐๐
อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ป้ายชื่อพันธุ์ไม้	๑,๐๐๐
๓. จัดทำ Certificate of Analysis (COA) เกษตรอินทรีย์มาตรฐานสากล รองรับมาตรฐานวัตถุดิบ	๒,๐๐๐,๐๐๐

กิจกรรม/รายการค่าใช้จ่าย	งบประมาณ
สมุนไพรจากแหล่งปลูกที่มีคุณภาพ เพื่อการส่งออก และป้อนสู่โรงงานมาตรฐาน GMP การรับและทวนสอบคำขอรับรอง, การตรวจประเมินแปลงผลิต, การตรวจสอบหลักฐานทางห้องปฏิบัติการ (ตรวจน้ำ, ตรวจดิน, ตรวจวัตถุติดิ) การทบทวนการรับรอง การออกไปรับรองและเผยแพร่ข้อมูล (๑๐ แห่ง ๕๐ ชนิด)	
กิจกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรเดิมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นวัตกรรม เพื่อการเพิ่มมูลค่า สร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชน	๓,๒๙๙,๘๐๐
๑. ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าสมุนไพรแปรรูปเพื่อชุมชน	๒,๖๐๔,๕๐๐
๑.๑ พัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์/ฉลากให้ทันสมัย รองรับตลาดสากล และตลาดในประเทศ (๒๕,๐๐๐ บาท x ๕๐ ผลิตภัณฑ์)	๑,๒๕๐,๐๐๐
๑.๒ อบรมผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการสกัดและนวัตกรรมใหม่ที่แข่งขันได้ในตลาดโลก (เช่น ชิง, ขมิ้นชัน เป็นต้น)	๗๕๖,๕๐๐
ค่าสมนาคุณวิทยากร (มิใช่บุคลากรของรัฐ) (๕ คน x ๑,๒๐๐ บาท/ชม. x ๘ ชม. x ๑ ครั้ง)	๔๘,๐๐๐
ค่าที่พัก (๒๕๕ คน x ๗๕๐ บาท x ๑ วัน x ๑ ครั้ง)	๑๙๑,๒๕๐
ค่าอาหาร (๒๕๕ คน x ๔๐๐ บาท x ๒ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๒๐๔,๐๐๐
ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (๒๕๕ คน x ๕๐ บาท x ๓ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๓๘,๒๕๐
ค่าพาหนะเดินทาง (๒๕๕ คน x ๑,๐๐๐ บาท x ๑ ครั้ง)	๒๕๕,๐๐๐
ค่าเอกสาร คู่มือ คำวัสดุอุปกรณ์ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น	๒๐,๐๐๐
๑.๓ สนับสนุนผู้ประกอบการให้คำแนะนำการพัฒนาสินค้าแปรรูป และกระบวนการสกัดให้มีคุณภาพสามารถส่งออกได้ (เช่น มะระขี้นก Nano Encapsulation, สับปะรด Ceramide เป็นต้น)	๕๙๘,๐๐๐
อบรมการพัฒนาสินค้าแปรรูป และกระบวนการสกัดให้มีคุณภาพ สามารถส่งออกได้	
ค่าสมนาคุณวิทยากร (มิใช่บุคลากรของรัฐ) (๕ คน x ๑,๒๐๐ บาท/ชม. x ๘ ชม. x ๑ ครั้ง)	๔๘,๐๐๐
ค่าที่พัก (๒๐๐ คน x ๗๕๐ บาท x ๑ วัน x ๑ ครั้ง)	๑๕๐,๐๐๐
ค่าอาหาร (๒๐๐ คน x ๔๐๐ บาท x ๒ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๑๖๐,๐๐๐
ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (๒๐๐ คน x ๕๐ บาท x ๔ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๔๐,๐๐๐
ค่าพาหนะเดินทาง (๒๐๐ คน x ๑,๐๐๐ บาท x ๑ ครั้ง)	๒๐๐,๐๐๐
๒. จัดอบรมพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพในชุมชน และร่วมกิจกรรม business matching ผู้ประกอบการและเกษตรกร	๓๔๗,๐๐๐
ค่าสมนาคุณวิทยากร (มิใช่บุคลากรของรัฐ) (๕ คน x ๑,๒๐๐ บาท/ชม. x ๘ ชม. x ๑ ครั้ง)	๔๘,๐๐๐
ค่าที่พัก (๑๐๕ คน x ๗๕๐ บาท x ๑ วัน x ๑ ครั้ง)	๗๘,๗๕๐
ค่าอาหาร (๑๐๕ คน x ๔๕๐ บาท x ๒ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๙๔,๕๐๐
ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (๑๐๕ คน x ๕๐ บาท x ๓ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๑๕,๗๕๐
ค่าพาหนะเดินทาง (๑๐๕ คน x ๑,๐๐๐ บาท)	๑๐๕,๐๐๐
ค่าเอกสาร คู่มือ คำวัสดุอุปกรณ์ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น	๕,๐๐๐
๓. ยกระดับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ให้มีมาตรฐาน เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ	๓๔๘,๓๐๐
๓.๑ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ระดมความคิดจากผู้ประกอบการและคัดเลือกผู้ประกอบการ	๒๔๘,๓๐๐
ค่าสมนาคุณวิทยากร (ภาครัฐ) (๖๐๐ บาท x ๓ คน x ๖ ชม. x ๑ ครั้ง)	๑๐,๘๐๐

กิจกรรม/รายการค่าใช้จ่าย	งบประมาณ
ค่าสมนาคุณวิทยากร (ภาคเอกชน) (๑,๒๐๐ บาท x ๓ คน x ๖ ชม. x ๑ ครั้ง)	๒๑,๖๐๐
ค่าอาหาร (๑๐๖ คน x ๔๐๐ บาท x ๒ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๘๔,๘๐๐
ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (๕๐ บาท x ๑๐๖ คน x ๒ มื้อ x ๑ ครั้ง)	๑๐,๖๐๐
ค่าที่พักวิทยากร (๗๕๐ บาท x ๖ คน x ๑ คืน x ๑ ครั้ง)	๔,๕๐๐
ค่าพาหนะเดินทาง (๑๐๖ คน x ๑,๐๐๐ บาท x ๑ ครั้ง)	๑๐๖,๐๐๐
ค่าเอกสาร คู่มือ ค่าวัสดุอุปกรณ์ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น	๑๐,๐๐๐
๓.๒ จัดทำแผนปรับปรุงผู้ประกอบการที่ผ่านการคัดเลือก	๑๐๐,๐๐๐
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น (แปดล้านสามแสนสองหมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน)	๘,๓๒๑,๑๐๐

หมายเหตุ งบประมาณเบิกจ่ายแบบถัวเฉลี่ย

หมวดงบประมาณ	จำนวนเงิน(บาท)
งบดำเนินงาน	๘,๓๒๑,๑๐๐
รวม (แปดล้านสามแสนสองหมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อย)	๘,๓๒๑,๑๐๐

๑๐. ผลผลิต/ผลลัพธ์/ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ ผลผลิตโครงการและตัวชี้วัด

ผลผลิตของโครงการ	ตัวชี้วัด
๑. อบรมเครือข่ายเกษตรกร เกี่ยวกับการปลูก การแปรรูปวัตถุดิบ และเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้สมุนไพรแปรรูปที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการสร้างงาน สร้างอาชีพ จากสมุนไพรแปรรูปเบื้องต้น (เช่น การอบ การตากแห้ง เป็นต้น)	๑๐ ชุมชน/๕๐๐ราย
๒. ชุมชนวนเกษตรสมุนไพรต้นแบบที่มีการปลูกสมุนไพรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกพืช ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง/แปรรูปวัตถุดิบให้มีคุณภาพ/เรียนรู้การพัฒนาสารสกัดจากสมุนไพร	๑๐ ชุมชน/ ทั่วประเทศ
๓. ตรวจวิเคราะห์โลหะหนัก สารกำจัดศัตรูพืช และการปนเปื้อนจุลินทรีย์ของวัตถุดิบสมุนไพรจากแปลงปลูกสมุนไพร ๑๐ ชุมชนและออกใบรับรองวัตถุดิบ COA (Certificate of Analysis) ให้แก่ชุมชนนั้น ๆ จากแปลงปลูกสมุนไพร จำนวน ๕๐ ชนิด	๑๐ แหล่ง ๕๐ ชนิด
๔. พัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์/ฉลากให้ทันสมัย รองรับตลาดสากล และตลาดในประเทศ จาก ๑๐ ชุมชน ชุมชนละ ๕ ผลิตภัณฑ์	๕๐ ผลิตภัณฑ์
๕. อบรมการพัฒนาสินค้าแปรรูป และกระบวนการสกัดให้มีคุณภาพ สามารถส่งออกได้ ประกอบด้วยเกษตรกร ๑๐ ชุมชน ชุมชนละ ๕ รายรวมเป็น ๕๐ ราย และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่แล้ว ซึ่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก คัดเลือกจากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้ว จำนวน ๑๕๐ ราย เพื่อให้มีความสามารถในการแปรรูปสมุนไพร รองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์	๑ ครั้ง/๒๐๐ ราย
๖. อบรมผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการสกัดและนวัตกรรมใหม่ที่แข่งขันได้ในตลาดโลก (เช่น ชิง, ขมิ้นชัน เป็นต้น)	๑ ครั้ง/๒๕๐ ราย
๗. อบรมพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร ผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพในชุมชน และร่วมกิจกรรม business matching ระหว่างโรงพยาบาล/โรงงานแปรรูป GMP กับเกษตรกรประกอบด้วย เกษตรกร ๑๐ ชุมชน ชุมชนละ ๕ รายรวมเป็น ๕๐ รายและโรงพยาบาล/โรงงานแปรรูป GMP ๕๐ รายรวมทั้งสิ้น ๑๐๐ ราย	๑ ครั้ง/๑๐๐ ราย
๘. อบรมเชิงปฏิบัติการ ระดมความคิดจากผู้ประกอบการ และคัดเลือกผู้ประกอบการ เพื่อยกระดับ	๑ ครั้ง

ผลผลิตของโครงการ	ตัวชี้วัด
ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ให้มีมาตรฐาน เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ	
๙. จัดทำแผนปรับปรุงผู้ประกอบการ ที่ผ่านการคัดเลือก	๑ ครั้ง

๑๐.๒ ผลลัพธ์ของโครงการและตัวชี้วัด

เป้าหมายและตัวชี้วัด	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔
๑. เพิ่มรายได้ (หน่วย : บาท)	๒๗,๐๐๐,๐๐๐
๒. ลดรายจ่าย (หน่วย : บาท)	-
๓. ลดต้นทุน (หน่วย : บาท)	-
๔. เพิ่มการจ้างงาน/รักษาการจ้างงาน (หน่วย : คน)	๙๐๐ คน

หมายเหตุ : กลุ่มเป้าหมายจำนวนคนทั้งหมด ๙๐๐ คน คำนวณจาก

๑. กลุ่มเกษตรกรสมุนไพรสวนเกษตร จำนวน ๑๐ ชุมชน ชุมชนละ ๕๐ ราย รวม ๕๐๐ ราย
 ๒. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่แล้ว ซึ่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก คัดเลือกจากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้ว จำนวน ๑๕๐ ราย
 ๓. ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการสกัดและนวัตกรรมใหม่ ที่แข่งขันได้ในตลาดโลก ๒๕๐ ราย
- รายได้ที่เพิ่มขึ้นต่อคนเฉลี่ย ๒,๕๐๐ บาทต่อเดือน
 ดังนั้นรายได้เพิ่มขึ้นต่อปีประมาณ
 $= (๒,๕๐๐ \text{ บาท} \times ๑๒ \text{ เดือน} \times ๙๐๐ \text{ ราย}) = ๒๗,๐๐๐,๐๐๐ \text{ บาท}$

๑๐.๓ ผลสัมฤทธิ์/ผลประโยชน์และความคุ้มค่าของโครงการ

๑. กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต แปรรูปสมุนไพรตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ
 - ๑.๑ สามารถสร้างรายได้จากพืชสมุนไพรสดในชุมชน
 - ๑.๒ สามารถสร้างรายได้จากการแปรรูปสมุนไพรที่มีอยู่เดิมในชุมชน
๒. กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรเดิมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นวัตกรรม เพื่อการเพิ่มมูลค่า สร้างงาน สร้างอาชีพ ในชุมชน
 - ๒.๑ รายได้จากผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา
 - ๒.๒ ลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อสารสกัดที่นำมาผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
 - ๒.๓ มีรายได้เพิ่มจากการขายสารสกัด
 - ๒.๔ สามารถจำหน่ายสินค้าจากสมุนไพรได้ตั้งแต่ สมุนไพรสด สมุนไพรแปรรูป สารสกัด
- ให้กับผู้ประกอบการที่เป็นผู้รวบรวมสมุนไพร โรงงานแปรรูป โรงงานผลิต โรงงาน GMP และโรงพยาบาล
๓. มีผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่ถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง
๔. เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชนทั่วไป มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการสร้างงาน สร้างอาชีพด้วยการขายวัตถุดิบสมุนไพรสด สมุนไพรแปรรูป สารสกัด และผลิตภัณฑ์สมุนไพร
๕. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร ผู้ประกอบการ ตามกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง (การปลูกสมุนไพร การแปรรูป การสกัดสารจากสมุนไพร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนการขึ้นทะเบียน การส่งเสริมการขาย)

๑๑. หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร กองการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ผู้รับผิดชอบโครงการ	นายปรีชา หนูทิม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก นายเทวัญ ธานีรัตน์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ผู้ประสานงาน	นางกัญญา อินแพง ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ นางสาวไพโร พลอยทรัพย์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๔ ๗๘๘๙ หรือ ๐ ๒๕๖๔ ๗๐๐๐ ต่อ ๓๗๐๔ โทรสาร ๐ ๒๖๖๔ ๗๘๘๙ กองการแพทย์ทางเลือก โทรศัพท์ ๐ ๒๕๙๑ ๗๐๐๗ ต่อ ๒๖๐๕ ๒๖๑๒
หน่วยงานร่วมดำเนินการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เครือข่ายมหาวิทยาลัย สมาคมผู้ประกอบการ ภาคเอกชนต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เมืองสมุนไพร เมืองหลัก และเมืองรอง	
.....ผู้เขียนโครงการ (นางกัญญา อินแพง) นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการผู้เขียนโครงการ (นางสาวไพโร พลอยทรัพย์) นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
.....ผู้เสนอโครงการ (นายปรีชา หนูทิม) ผู้อำนวยการกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพรผู้เสนอโครงการ (นายเทวัญ ธานีรัตน์) ผู้อำนวยการกองการแพทย์ทางเลือก
.....ผู้เห็นชอบโครงการ (นายแพทย์ขวัญชัย วิศิษฐานนท์) รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกผู้อนุมัติโครงการ